

O „FILOCALIE VIE”¹. PĂRINTELE ARHIMANDRIT CLEOPA ILIE (1912-1998)

A „LIVING PHILOCALYPSE”
FATHER ARCHIMANDRITE CLEOPA ILIE
(1912-1998)

Cristian-Alexandru Barnea*

Abstract: Father Cleopa Ilie stands out firmly among the personalities who adorned the twentieth century in Romania. Through his uttered or written words, but above all through his spiritual life, the Pious Starets of Sihăstria Monastery inspired priests, monks and believers, converted hearts, and was a confessor of Christ in a difficult period of our history. The icon of his hesychast life, deeply imprinted on the conscience of his contemporaries and in posterity, has been calling people to God to this day. His whole life is worthy of the pages of the *Paterikon*, and at his tomb, in the heart of the cemetery of Sihăstria Monastery, those who bow their hearts in faith find comfort and the fulfillment of their prayers. His words “may heaven consume you” will always resound in the souls of those who love authentic philokalic life.

Keywords: hesychast life, confession of faith, holiness, Orthodox Spirituality

* Lect. univ. dr. pr., Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

1 Ierom. Cosma Giosanu, *Duhovnicii Sihăstriei sub cenzura comunistă. Filantropia cuvântului și a faptei la Mănăstirea Sihăstria în perioada comunistă*, ediția a II-a, revizuită și completată, Editura Doxologia, Iași, 2017, p. 265.

Filocalia pe care o avem în limba română prin strădania Părintelui Profesor Dumitru Stăniloae are chiar în titlu definiția vieții în Hristos: „Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți, care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși”². A avea o viață filocalică, implică, așadar, angajarea cu toată ființa în acest urcuș presărat de lupte duhovnicești, dar și de bucuriile pe care Domnul le dăruiește celor care se apropie de El. Or, în acest sens, Părintele Cleopa Ilie constituie atât pentru cei care l-au cunoscut, pentru cei care îl descoperă acum din scrierile sale, cât, mai ales, prin ceea ce lucrează în viețile lor un model de trăire autentică, o adevărată *Filocalie* contemporană care s-a scris și se mai scrie încă.

Potrivit Spiritualității ortodoxe, omul este chemat să se tămăduiască de păcat, înțeles ca boală și ca moarte, prin cunoașterea și participarea la viața lui Dumnezeu. Etapele vieții spirituale: curățirea, luminarea sau vederea și îndumnezeirea sau unirea cu Dumnezeu surprind această lucrare tămăduitoare a harului în sufletul și trupul omului. Din această perspectivă, desăvârșirea este o temă mereu actuală în Biserică, vrednică a de a fi aprofundată cu orice prilej, cu atât mai mult în cadrul *Anului omagial al pastorației și îngrijirii bolnavilor și Anul comemorativ al tuturor Sfinților tămăduitori fără de arginți*. Evocarea Cuviosului Părinte Cleopa Ilie în cadrul acestui simpozion devine o mărturie contemporană a modului în care omul credincios poate dobândi darul mare al sfințeniei.

Paginile care urmează, fără pretenția de a epuiza personalitatea de-a dreptul uriașă a Părintelui Arhimandrit Cleopa Ilie, își propun, așadar, să sublinieze pentru omul de astăzi valoarea neprețuită a vieții duhovnicești înțeleasă ca împlinire a vocației originare a omului – aceea de a se odihni în Dumnezeu, mai ales, în contextul istoric din România acelor ani, de ascensiune și instalare a comunismului. Totodată textul de față, fără a fi o prezentare „clasică” a Cuviosului Părinte, încearcă să adune câteva momente ale vieții sale prin care s-a consacrat alături de marii bărbați duhovnicești întâlniți în paginile *Patericului* sau în *Viețile Sfinților* Bisericii dintotdeauna.

² ***, *Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care ne arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*, vol. I-XII, traducere de Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, ediție jubiliară, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2017.

1. POTRET BIOGRAFIC

Născut pe meleagurile Botoșaniului, în comuna Sulița, la 10 aprilie 1912, Constantin, așa cum se numea din Botez, a avut nouă frați, fiind al cincilea copil al familiei. După ce tatăl, Alexandru Ilie, s-a mutat la Domnul în anul 1943, mama, Ana (Agafia), a intrat în obștea Mănăstirii Agapia Veche, astfel că în familia sa, cinci dintre copii și-au îndreptat inima spre viața monahală³. Ar trebui menționat că prunc fiind și îmbolnăvindu-se, la sfatul duhovnicului Conon Gavrilescu, de la Schitul Cozancea⁴ a fost încredințat de mama sa Născătoarei de Dumnezeu: „Maica Domnului, îți dăruiesc ție copilul acesta al meu, că este bolnav și plânge mereu. Fă ce știi tu cu el!”. Mai târziu, la acest schit l-a cunoscut pe Părintele Paisie Olaru, pentru ca în 1929, pe când avea 17 ani, să se așeze în ascultarea Părintelui Ioanichie Moroi (1859-1944), intrând împreună cu fratele său, Vasile, în obștea Schitului Sihăstria. Înainte de a se închinovia, a așteptat trei zile la poarta schitului, într-o ispitire care amintește de viața minunată a cuvioșilor din *Pateric*⁵.

În această perioadă, împlinind mai multe ascultări în cadrul schitului, a citit mult din Sfânta Scriptură, din scrierile Sfinților Părinți, iar la 2 august 1937 a fost călugărit, primind numele Cleopa. Peste cinci ani, egumenul Ioanichie Moroi, îmbolnăvindu-se, l-a numit pe Părintele Cleopa ca succesor în obște. Ar trebui menționat sfatul pe care i l-a dat duhovnicul său, Părintele Paisie Olaru, atunci când, în vara anului 1942, după zece ani de ascultare la stână, Părintele Cleopa a fost chemat la conducerea schitului Sihăstria: „Părinte Cleopa, dacă obștea te-a ales, fă ascultare! Dar nu te bucura când te-or pune stareț și nu te întrista când te-or scoate din stăreție! Roagă-te mai mult și lasă-te în voia Domnului”⁶.

Cu trei luni înainte de a fi hirotonit diacon, la 27 decembrie 1944, Părintele Cleopa a primit de la o femeie veșmintele, cartea

3 Vezi În memoria Părintelui Cleopa: «Mânca-v-ar Raiul», vol. I, ediția a III-a, Editura Mănăstirea Sihăstria, Vânători-Neamț, 2010, p. 7

4 ***, „Părintele Cleopa Ilie (1912-1998)”, Cf <https://sihastria.mmb.ro/parintele-cleopa-ilie-1912-1998>, accesat 19 octombrie 2024.

5 „Fratele Constantin a fost foarte nevoitor. Lunea, miercurea și vinerea mânca o dată pe zi, făcea sute de metanii, iar noaptea mergea la Utrenie de multe ori desculț, chiar și iarna. Nevoința i-a fost prietenă totdeauna, până la moarte. Deși era stareț, în chilie nu avea decât o măsuță, cojocul și rasa”, Cf În memoria Părintelui Cleopa: «Mânca-v-ar Raiul», vol. I, p. 14.

6 ***, „Părintele Cleopa Ilie (1912-1998)”, Cf <https://sihastria.mmb.ro/parintele-cleopa-ilie-1912-1998>, accesat 19 octombrie 2024.

și toiagul ce au aparținut unui preot militar. Gestul a fost înțeles de obște ca un semn ce vestea darul Preoției. La 23 ianuarie 1945 va fi hirotonit preot de episcopul Galaction Cordun, hirotesit duhovnic, apoi, numit egumen al Sihăstriei. În 1947, schitul va deveni mănăstire, oferindu-i-se rangul de arhimandrit. Peste doi ani, Patriarhul Justinian Marina l-a numit stareț al mănăstirii Slatina, așezându-i în ascultare alte șapte mănăstiri și schituri: Sihăstria, Rarău, Moldovița, Sihla, Râșca, Cămârzani și Orata.

Părintele Cleopa a intrat în vizorul autorităților comuniste și în mai multe rânduri s-a ascuns în munți pentru a nu fi arestat: șase luni în 1948; între 1952 și 1954, în Munții Stânișoarei, împreună cu ucenicul său, Părintele Arsenie Papacioc, și a treia perioadă de pustnicie, între 1959 și 1964, în Munții Neamțului. Anii aceștia au fost grei. A suferit nu doar neajunsurile vieții pustnicești, mâncând adeseori numai un cartof pe zi, pâine uscată și diferite buruieni, dar și din cauza luptelor cu demonii. Tot aici a avut și bucurii alese pe care Dumnezeu le împărtășește celor bineplăcuți Lui. „La vreo patruzeci de zile după ce m-am dus în pustie, m-am hotărât să mă împărtășesc, căci aveam Sfintele Taine uscate la mine. Era într-o Duminică. M-am sculat mai devreme ca altădată, mi-am făcut toată pravila și am început să citesc Psaltirea. Pe la ora douăsprezece-unu am terminat toată Psaltirea de citit. Am scos Sfântul Antimis, căci aveam la mine de toate, și l-am așezat pe o cioată care era lângă bordei. Tot în apropiere de bordei era o tufă de alun. Din clipa când am scos Sfântul Antimis și l-am desfăcut, în acea tufa de alun a venit un stol de păsărele, puțin mai mici ca vrăbiile, dar foarte frumoase, care aveau pe frunte un semn alb de parcă era o cruce. Așa păsărele n-am văzut niciodată până atunci și nici de atunci până acum, niciodată. Tot timpul cât am spus rugăciunile înainte de împărtășire și m-am împărtășit, și pe urmă am spus rugăciunile de mulțumire după împărtășanie și am strâns Sfântul Antimis, ele au ciripit. Așa ceva n-am mai auzit și n-am mai văzut niciodată! Da' eu ..., eu nu am făcut nimic bun. În toate am fost rău, neascultător, leneș și nici nu am mulțumit pentru binefacerile primite”⁷.

În 1948 avea să fie reținut de Siguranța vremii: „În ziua Sf. Împărați Constantin și Elena (21 mai) țineam predică – mărturisește Părintele Cleopa – și am zis: «Să dea Dumnezeu ca și conducătorii noștri de acum să fie ca Sfinții Împărați, ca să-i pomenească Biserica în veac!». Atunci unul din popor m-a și înregistrat și nici

7 În memoria Părintelui Cleopa: «Mânca-v-ar Raiul», vol. I, p. 32.

n-am apucat să-mi scot veșmintele, că a venit o mașină și mi-au zis să merg cu ei. M-au dus la Târgu Neamț și acolo m-au pus într-un beci care nu avea decât pat de ciment. Apoi, m-au anchetat timp de cinci zile, ținându-mă fără apă și fără mâncare. Pe urmă mi-au dat drumul”⁸. În 1952, Părintelui Cleopa i se aduceau alte acuze: «Dumneata sabotezi economia națională și spui că astăzi este Gheorghe, și mâine Vasile și este sărbătoare, iar oamenii pun țapina jos și nu mai lucrează!». Părintele Cleopa însă le răspundea: «Cum să nu spun că este sărbătoare, dacă este scrisă în calendar de Sfânta Biserică?» La sfârșit i-au spus Părintelui să nu mai facă propagandă religioasă și i-au dat drumul”⁹.

Așa cum avea să constate istoricul Adrian Nicolae Petcu, în arhivele Securității Părintele Cleopa era caracterizat astfel: „A scris multe materiale de propagandă mistică. De către enoriașii din partea locului este cunoscut ca un făcător de minuni, cel mai bun duhovnic”; „se bucură de mare popularitate, cu multă influență atât în rândul călugărilor, cât și al cetățenilor care au auzit de el chiar din diferite localități din țară”¹⁰.

În ultimii ani de pustnicie Părintele Cleopa a stat împreună cu ucenicul său, ieromonahul Varsanufie, nevoindu-se în rugăciune și în liniștire. În această perioadă, „își împărțea timpul în trei părți: rugăciune, citirea cărților Sfinților Părinți și scrierea de cuvinte duhovnicești, și odihnă. Cea mai mare parte a timpului se ruga, făcându-și toată rânduiala de preot și pustnic în fiecare zi, până la

8 Arhim. Ioanichie Bălan, *Viața Părintelui Cleopa*, ediția IV-a, colecția „Duhovnicul”, 1, Editura Doxologia, Iași, 2014, pp. 106-107 Adrian Nicolae Petcu, „Părintele Cleopa Ilie la începutul regimului comunist”, în *Ziarul Lumina*, ediția din 21 mai 2012. Vezi Idem, „Părintele Cleopa Ilie în documentele Securității”, în *Biserica Ortodoxă Română*, seria a IV-a, anul II (2011), nr. 1, pp. 238-266.

9 Arhim. Ioanichie Bălan, *Viața Părintelui Cleopa*, p. 117.

10 Adrian Nicolae Petcu, „Părintele Cleopa Ilie de la Sihăstria în documentele Securității”, în *Ziarul Lumina*, ediția din 19 iunie 2012. Sursa „Neagu” a Securității nota: „În ultimul timp, Părintele a început să se mai potolească, în sensul că nu mai boicotează ca în mănăstire să se mănânce carne, că s-au instalat telefon, televizor și altele. În ce privește predicile a fost atenționat de starețul mănăstirii să predice ceea ce se cuvine fără a mai răstălmăci și exemplifica în fel și chip pildele și alte citate din Evanghelie. Pentru a nu mai predica de fiecare dată cu ocazia slujbelor, s-a reglementat serviciul la biserică prin rotație cu toți preoții. Totuși, nu a renunțat definitiv la concepțiile lui mistice și continuă să întrețină relații cu fosta conducere a mănăstirii: Ioanichie Bălan, Caliopie Apetri, Oanele Victorin”, Cf Adrian Nicolae Petcu, „Părintele Cleopa Ilie de la Sihăstria în documentele Securității”, în *Ziarul Lumina*, ediția din 19 iunie 2012.

12–15 ore. Se ruga mult și cu rugăciunea inimii, pe care o deprinsese din tinerețe, iar timpul liber rămas îl folosea la scrierea cărților sfinte, mai ales predici¹¹.

La 29 septembrie 1964 s-a reîntors la Mănăstirea Sihăstria, după aproape 9 ani și 7 luni de viață pustnicească. În anii ce au urmat prin cuvânt, prin scris și prin pilda vieții, Părintele Cleopa a odihnit inimile multor oameni. Pelerinii, fiii duhovnicești îl căutau neconținut ajungând cunoscut, nu doar în țară, cât și peste hotare. Își dedica timpul rugăciunii, slujirii aproapei și scrisului¹². După 1989, scrierile sale au fost tipărite, și, cu toate că autoritatea sa a fost recunoscută propunându-i-se demnitatea de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, a dorit să slujească în continuare lui Dumnezeu și oamenilor la Sihăstria.

Luni seară, 30 noiembrie 1998, „în chip neobișnuit, Părintele Cleopa a început să-și citească rugăciunile dimineții, deși ucenicii i-au spus: «Părinte, acum este seară. Rugăciunile dimineții citiți-le mâine dimineață!» Dar Părintele nu i-a ascultat¹³. S-a mutat la Domnul în data de 2 decembrie 1998, la 86 de ani, la ora 2.20 minute, iar în ziua de 5 decembrie a fost condus spre cimitirul Mănăstirii Sihăstria, de mulțime de călugări, mireni și ucenici, dimpreună cu un sobor de arhieriei, preoți și diaconi, condus de Preafericitul Părinte Daniel, la vremea aceea Mitropolitul Moldovei și Bucovinei. „Dacă până în ziua înmormântării temperatura aerului era sub zero grade chiar și în timpul zilei, dintr-o dată aerul s-a încălzit încât zăpada a început să se topească și să cadă de pe acoperișuri, iar după înmormântare din nou s-a răcit ca și mai

11 *** „Părintele Cleopa Ilie (1912-1998)”, Cf <https://sihastria.mmb.ro/parintele-cleopa-ilie-1912-1998>, accesat 19 octombrie 2024; Arhim. Ioanichie Bălan, *Patericul Românesc, ce cuprinde viața și cuvintele unor sfinți și cuvioși Părinți ce s-au nevoit în mănăstirile românești (secolele III-XX)*, vol. I, ediția a VI-a, revăzută și îngrijită de arhim. Petru Bălan, Editura Mănăstirea Sihăstria, Vânători-Neamț, 2011, p. 775. În această perioadă a scris: *Predici pentru monahi (Predici filocalice; Urcuș spre înviere); Spovedania arhieriei, Spovedania stareților, Spovedania ieromonahilor duhovnici, Mărturisirea generală a călugărilor, Spovedania preoților de mir, Despre vise și vedenii și altele* Cf Arhim. Ioanichie Bălan, *Viața Părintelui Cleopa*, pp. 174-177.

12 *Despre credința ortodoxă (Călăuză în credința ortodoxă), Predici la praznice împărătești și la sfinți de peste an, Predici la Duminicile de peste an, Acatistier* (împreună cu Ieroschimonahul Paisie Olaru) și altele, Cf Arhim. Ioanichie Bălan, *Viața Părintelui Cleopa*, pp. 176-177.

13 Arhim. Ioanichie Bălan, *Viața Părintelui Cleopa*, p. 203.

înainte¹⁴. Ulterior, cimitirul Mănăstirii Sihăstria a devenit loc de pelerinaj pentru cei de doreau să-i încredințeze rugăciunile și gândurile lor. Dintre cărțile care i-au fost dedicate, *Viața Părintelui Cleopa*¹⁵, scrisă de Părintele Ioanichie Bălan și tradusă în străinătate, subliniază icoana viețuirii sale. Cuvintele Părintelui Cleopa înregistrate și transcrise în cărți, precum seria *Ne vorbește Părintele Cleopa*, din care au apărut 19 volume, își păstrează și astăzi actualitatea, aducând folos prin schimbarea și înnoirea vieții celor care Îl caută pe Dumnezeu. Totodată, volumele *În memoria Părintelui Cleopa: «Mânca-v-ar Raiul»*, I-IV, cuprind mărturii esențiale despre viața și învățătura Părintelui Cleopa, scrierile sale răspândindu-se în multe țări.

2. PORTRET DUHOVNICESC

Protosinghelul Ioil Gheorghiu (1908-1986) descria astfel stăreția Părintelui Cleopa, perioadă în care obștea avea 80 de părinți și frați, iar sfințele slujbe erau săvârșite după rânduială, cu predică în fiecare zi sârbătoare. Se citea *Psaltirea* de către toată obștea, zi și noapte, în afara orelor de slujbă, iar „privegherile de toată noaptea” împodobeau praznicele împărătești. „Părintele Cleopa este un om cu darul lui Dumnezeu. El vorbea frumos și singur împlinea cu fapta ceea ce învăța pe alții. La toate era întâi: și la rugăciune, și la biserică, și la învățătură, și la post, și la milostenie. Pentru aceasta era iubit și ascultat de toți: că vorbea și cu cuvântul, și cu fapta. În timpul stăreției sale domnea multă pace și liniște în mănăstirea noastră. (...) Toți frații și călugării doresc să rămână mereu în preajma sfinției sale, datorită dragostei sale fără margini pe care o simțim fiecare lângă dânsul. În orice loc și în orice timp este gata să-ți dea sfatul cel mai bun. Pentru aceea îl căutam și îl iubim cu toții”¹⁶.

Smerit în adâncul inimii, Părintele Cleopa vorbea despre darurile sale ca fiind săvârșite de altcineva: „M-am întâlnit cu cineva care se chinuia cu foamea, cu setea, cu frigul, cu golăteala în pădure și mi-a spus că a înnoptat odată la un credincios. Fiind seara spre Duminică, și-a făcut rânduiala de rugăciune. La casa

¹⁴ În memoria Părintelui Cleopa: «Mânca-v-ar Raiul», vol. I, ediția a IV-a, Editura Mănăstirea Sihăstria, Vânători-Neamț, 2010, p. 48.

¹⁵ Arhim. Ioanichie Bălan, *Viața Părintelui Cleopa*, ediția IV-a, colecția „Duhovnicul”, 1, Editura Doxologia, Iași, 2014.

¹⁶ Arhim. Ioanichie Bălan, *Convorbiri duhovnicești*, vol. I, ediția a II-a, Editura Episcopia Romanului și Hușilor, Roman, 1993, pp. 312-313.

vecină era o nuntă cu muzică. Pustnicul, fiind la rugăciune, avea în față o icoană a Maicii Domnului. Stând el și cugetând, se gândea la cuvântul Sfântului Ioan Scărarul, care zice: «Unele cântări mirenești îi pot ridica pe cei sporiți la cele mai înalte contemplații». Deci, auzind muzica de la nuntă, și-a zis în sine: «Dacă oamenii aceștia știu să cânte așa de frumos, dar îngerii care laudă pe Maica Domnului, cum cântă ei în ceruri?» Din această simțire, i s-a pogorât mintea în inimă și a stat în această rugăciune peste două ore, simțind multă dulceață și căldură. (...) După două ore i-a ieșit mintea din inimă și a rămas cu o străpungere dulce, o bucurie, o mângâiere și o căldură duhovnicească deosebită, și timp de o lună de zile pe cerul inimii lui nu s-a mai ridicat ceva din lumea aceasta. Căci lacrimile izvorâte în timpul acestei rugăciuni, fiind de la Duhul Sfânt, spală orice întinăciune, orice imaginație păcătoasă și rămâne sufletul curat¹⁷.

Pe când era egumen și stareț al Mănăstirii Sihăstria, Părintele Cleopa se ruga mai mult noaptea: două ore înainte de utrenie și două ore după utrenie. „Trei ore, până dimineața, își făcea toată rânduiala pentru o zi. Însă cel mai mult a sporit în sfânta rugăciune în timpul celor zece ani de nevoiță în munți, rugându-se lui Dumnezeu ziua și noaptea¹⁸. „Când era mai în putere – scrie Părintele Ioanichie Bălan – se ruga în pădure sau pe munte. În anii de bătrânețe, se ruga mai mult în chilie, singur. Alt loc preferat era stupina mănăstirii, unde avea o mică chilie în care își păstra cărțile și manuscrisele. Rugăciunea sa cea mai puternică era noaptea¹⁹. Când nu mai putea sta în picioare, Părintele Cleopa șezând pe pat sau pe scaun „se ruga dimineața, între orele 4 și 8, după care se odihnea puțin, apoi, pe la ora 4 după amiază își făcea rânduiala pentru seară: *Canonul de pocăință*, două-trei canoane ale Maicii Domnului, *Paraclisul Maicii Domnului*, *Pavecernița Mică* și altele²⁰.

Cuviosul Părinte nu mânca nimic în prima săptămână a Postului Mare. „Uneori, Părintele Cleopa se retrăgea în pădure la bordeiul său, în tăcere și rugăciune, pentru o zi sau două. De asemenea, în perioada postului vorbea foarte puțin și se ruga în taină lui

17 Arhim. Ioanichie Bălan, *Viața Părintelui Cleopa*, pp. 180-181.

18 Arhim. Ioanichie Bălan, *Viața Părintelui Cleopa*, p. 181.

19 Arhim. Ioanichie Bălan, *Viața Părintelui Cleopa*, p. 182.

20 Arhim. Ioanichie Bălan, *Viața Părintelui Cleopa*, p. 200.

Dumnezeu, de cele mai multe ori cu lacrimi. Însă despre această nevoiță nu spunea aproape nimic²¹.

Blândețea era o altă virtute a Părintelui Cleopa²², după cum a fost mereu om al ascultării. Referitor la această virtute, Preafericitul Părinte Daniel, pe atunci Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, spunea că Părintele „nu făcea nimic până ce nu întreba, nu ieșea din mănăstire până nu ne cerea Nouă aprobarea. Or, dânsul, ca Părinte duhovnicesc cu vârsta înaintată și cu experiență, putea să facă adesea abstracție, să nu țină seama de stareț sau de ierarhul său. El însuși cerea binecuvântarea starețului, care i-a fost ucenic. Ne cerea binecuvântare și Nouă, chiriarhului, pentru orice lucrare pe care o făcea în afara mănăstirii. Dacă era invitat de studenți să vorbească sau era invitat la o întrunire în altă parte, cerea binecuvântare²³”.

Recomandând adeseori gândul la moarte, Părintele Cleopa asemena tic-tacul ceasului cu seria de cuvinte „îndată-îndată”, cu clipa iminentă a despărțirii sufletului de trup: „Cimitirul este facultatea facultăților și școala școlilor. Că auzi ce zice Sfântul Ioan Gură de Aur: «Mergi la cimitire, o, frate, că acolo este școala cea mai înaltă a sufletelor, care ne vorbește despre Dumnezeu!»²⁴”.

Părintele Cleopa invita mereu la răbdare, amintind cuvintele duhovnicului Vichentie Mălău: „Ascultă frate: răbdare, răbdare, răbdare... Și când ți se va părea că ai sfârșit-o, o iei de la capăt: răbdare, răbdare, răbdare... Răbdare până la ușa mormântului²⁵”. Unul din darurile mari ale Părintelui Cleopa a fost smerenia. Zicea adeseori: „Eu sunt poreclit călugăr. Pentru că s-a întâmplat să mă numesc călugăr, dar călugăr nu m-am făcut niciodată în viață, că a te face călugăr este mare lucru. Cum să spun eu că sunt monah

21 Arhim. Ioanichie Bălan, *Viața Părintelui Cleopa*, p. 184.

22 Arhim. Ioanichie Bălan, *Viața Părintelui Cleopa*, p. 185. Vezi și Arhim. Ioanichie Bălan, *Patericul românesc*, p. 777: „Dintre toate faptele sale bune, pe lângă rugăciune, post și liniște, Părintele Cleopa iubea cel mai mult milostenia și cuvântul duhovnicesc. Nimeni din mănăstire nu era mai blând, mai milostiv și mai rugător ca Părintele Cleopa și nimeni nu mângâia pe călugări, pe credincioși și pe săraci, ca sfinția sa, căci avea darul cuvântului și sfaturile lui se lipeau de inima lor, fiind umbrat de harul Duhului Sfânt”.

23 † Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, „Luminători prin cuvânt și viață – Părintele Cleopa Ilie de la Mănăstirea Sihăstria”, III, în Arhim. Timotei Aioanei (coord.), *Părintele Cleopa Ilie: luminător de suflete pe calea mântuirii*, Editura Basilica, București, 2013, pp. 24-25.

24 Arhim. Ioanichie Bălan, *Patericul românesc*, p. 777.

25 Arhim. Ioanichie Bălan, *Viața Părintelui Cleopa*, p. 186.

înaintea oamenilor, dacă înaintea lui Dumnezeu nu sunt? Călugărul trebuie să fie înger în trup, nu așa cu viață lumească, cum o duc eu în păcate și neputință!”²⁶. „Frații mei, tot îmi fac semn de la cimitir: «Hai, măi frate! Hai, nu mai sta!». (...) Parcă îi auzi cum îți spun: ce am fost noi ieri, sunteți voi azi; iar ceea ce suntem noi azi, veți fi voi mâine. (...) Eu sunt un hârb legat cu sârmă, un putregai de moșneag și mâine-poimâine «veșnica pomenire»”²⁷.

O altă virtute care l-a caracterizat toată viața pe Arhimandritul Cleopa a fost milostenia. Un ucenic de-al său de la Slatina povestea că „odată, pe când era o sărbătoare și veniseră mulți oameni, le mai rămăseseră doar puține alimente. Dacă s-ar fi dat masă și credincioșilor, nu ar mai fi rămas provizii deloc. Atunci bucătarul i-a zis starețului:

– Părinte Cleopa, dacă punem pentru toți masă acum, n-o să mai avem ce mânca. Ce să facem? Atunci Părintele Cleopa, care nu-și punea niciodată nădejdea în cele trecătoare, a spus:

– Frate, pune tot ce ai! Pune tot! După trei ore au venit niște credincioși și au adus tot felul de alimente, care au ajuns obștii pentru încă o bună perioadă de timp”²⁸.

Semnificativ este și faptul că Părintele Cleopa a primit în dar crucea Sfântului Serafim de Sarov (1754-1833), dar și crucea Sfântului Gherman de Alaska (1756-1838), ocrotitorul Americii, aceasta din urmă fiindu-i adusă de Părintele Vasile Ignătescu, fost profesor și director al Seminarului de la Mănăstirea Neamț. În anul 1990, „când părinții de la Sihăstria Sfântului Gherman de Alaska din California au vizitat Mănăstirea Sihăstria, au fost uimiți să găsească crucea ocrotitorului lor la Părintele Cleopa”²⁹.

O mărturie relevantă care ne descoperă prietenia Părintelui Cleopa cu Părintele Profesor Dumitru Stăniloae, o regăsim menționată de Lidia, fiica marelui Teolog și Mărturisitor: „Am

26 Arhim. Ioanichie Bălan, *Viața Părintelui Cleopa*, pp. 187-188. „Eu sunt un om sec, zicea odată Părintele. Un poș numai cu frunze. Mori de foame lângă el. (...) Cu mine mori de foame. Îți spun ție și eu nu fac nimic. Ce vii la o vacă stearpă? Tu vii să-ți vorbesc aici degeaba? Dar nu-mi spui: Părinte, dar dormi toată noaptea, mănânci totdeauna, n-ai paza minții, n-ai rugăciune, n-ai lacrimi, n-ai zdrobirea inimii. Nu mă întrebi de trezvia atenției, nu mă întrebi de lucrarea cea dinăuntru...” Cf Arhim. Ioanichie Bălan, *op. cit.*, p. 188.

27 În memoria Părintelui Cleopa: «Mânca-v-ar Raiul», vol. I, p. 44.

28 Arhim. Ioanichie Bălan, *Viața Părintelui Cleopa*, p. 191.

29 În memoria Părintelui Cleopa. «Mânca-v-ar Raiul», vol. IV, Editura Mănăstirea Sihăstria, Vânători-Neamț, 2019, pp. 12-15.

ajuns apoi la Sihăstria și iată, acolo era **Părintele Cleopa**. Rareori s-au bucurat doi oameni unul de altul, așa ca Părintele Cleopa și tata. Nu se cunoscuseră dinainte, dar au fost de îndată ca doi prieteni vechi. Avea o limbă înflorită Părintele Cleopa și un ascuțit simț al umorului. Era o adevărată încântare să-l asculți. Ne-a povestit cum a ajuns el, tânăr fiind, la mănăstire, împreună cu frații săi, ciobani cu toții. Cunoștea pe dinafară pasaje întregi din *Filocalia* și le combina cu observații personale, cu mici istorisiri din viața mănăstirii și a lui. Un adevărat sinaxar viu ... Tata a rămas uluit de cunoștințele teologice și de memoria lui fenomenală. Ce ore minunate! Nu ne mai săturam ascultându-i verva, sclipitoare ca un foc de artificii, încărcată de sensuri și învățături de neuitat³⁰.

3. MĂRTURII ȘI FAPTE MINUNATE

Dintre multele mărturii care subliniază viața aleasă a Cuviosului Cleopa, vă propunem în continuare cuvintele Preafericitului Părinte Patriarh Daniel: „Viața Părintelui Cleopa a fost un dar de la Dumnezeu pentru poporul român. De multe ori nu ne dăm seama cât de mare este darul prezenței unei persoane prin care lucrează Dumnezeu, decât atunci când nu mai este printre noi. Și trebuie să spunem că darul pe care Dumnezeu l-a dat, nu numai Bisericii noastre, ci Ortodoxiei întregi, prin Părintele Cleopa, a fost recunoscut ca atare și în timpul vieții Părintelui și acum, după moarte³¹.”

Înaltpreasfințitul Părinte Serafim Joantă, Mitropolitul Ortodox Român al Germaniei, Europei Centrale și de Nord avea să scrie în legătură cu statura duhovnicească a marelui Duhovnic: „Care ar fi moștenirea pe care ne-o lasă Părintele Cleopa? Pe lângă comoara de înțelepciune pe care o găsim în cărțile scrise de el, viața sa însăși de călugăr îmbunătățit trebuie să constituie o permanentă sursă de inspirație pentru monahismul românesc. Cine l-a cunoscut personal nu va uita niciodată întâlnirea cu el, nici chipul lui strălucind de lumină sau vocea sa blândă când mângâia pe închinători, dar aspră când era vorba de păcat ori de erezie. Cuvântul lui «cu putere multă» pătrundea «până la despărțitura sufletului și a duhului» (Evr. 4, 12),

³⁰ Lidia Stăniloae Ionescu, „«Lumina faptei din lumina cuvântului». Împreună cu tatăl meu, Dumitru Stăniloae”, ediția a II-a revizuită, Editura Humanitas, București, 2005, p. 213.

³¹ † Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, „Luminători prin cuvânt și viață – Părintele Cleopa Ilie de la Mănăstirea Sihăstria”, II, în Arhim. Timotei Aioanei (coord.), *Părintele Cleopa Ilie: luminător de suflete pe calea mântuirii*, Editura Basilica, București, 2013, p. 15.

pentru că era prelungirea persoanei sale pline de har. La Părintele Cleopa n-a existat vreo nepotrivire (divorț sau schizofrenie) între cuvântul său și viața sa: cuvântul exprima viața, iar viața întărea cuvântul. Și aceasta pentru că el nu admitea nici un compromis cu păcatul. (...) Părintele Cleopa nu este cu nimic mai prejos de viața sfinților pe care-i avem deja în calendarul nostru”³².

În *Viața Părintelui Cleopa*, Arhim. Ioanichie Bălan a menționat următoarea întâmplare minunată, după mutarea Cuviosului la cele cerești, netrecătoare: „O credincioasă apropiată Părintelui Cleopa a venit de Sfintele Paști la Sihăstria, dar n-a mai trecut pe la chilia Părintelui, gândindu-se ca nu mai are rost să treacă pe acolo, de vreme ce a murit. Dar pe când se odihnea la arhondaric, înainte de slujba Învierii, a avut un vis. Se afla în fața chiliei Părintelui Cleopa, gândindu-se că el a murit și deodată Părintele a apărut în pragul ușii și i-a zis:

– Hai înăuntru. De ce nu intri?

– Dar nu sunteți mort, Părinte? a întrebat ea.

– Tu nu vezi că sunt viu? a spus Părintele.

A doua zi de Înviere, femeia a mers la chilia Părintelui Cleopa și s-a închinat la sfintele icoane, crezând cu tărie ca el este viu și se roagă pentru toți care îi cer ajutorul”³³.

O altă mărturie care arată harismele pe care Părintele le primise la Dumnezeu este și următoarea: „Alina și Mihai, tineri căsătoriți din Iași, își doreau foarte mult să aibă un copil. Alina avea probleme de sănătate și medicii nu-i garantau împlinirea acestei dorințe. S-au hotărât să meargă în pelerinaj la mănăstirile din nordul Moldovei, și au ajuns și la Sihăstria, în august 1995. Aici au avut marea bucurie de a se întâlni cu Părintele Cleopa. Întrebați fiind pe cine caută, ei au răspuns că pe Sfinția sa, pe Părintele Cleopa. Atunci Părintele a răspuns că trebuie să-L caute pe Dumnezeu, pentru că el este un nimic, un putregai. Cei doi povestesc: «S-a așezat pe iarbă, ne-a binecuvântat și a stat de vorbă cu noi, spunându-ne că *prin rugăciune cu lacrimi fierbinți și cu credință în Dumnezeu totul este posibil. Ce este cu neputință la noi, este cu puțință la Dumnezeu.* În final ne-a dăruit o carte, *Micul Ceaslov*, și pe copertă a scris binecuvântarea, după care s-a semnat și a pus o dată [12 IX

32 †Serafim, Mitropolitul Germaniei, Europei Centrale și de Nord, „Părintele Cleopa – un Gură de Aur al monahismului românesc”, în *Sfinții printre noi: de la Paisie Olaru la Rafail Noica*, Editura Doxologia, Iași, 2015, pp. 146-147.

33 Arhim. Ioanichie Bălan, *Patericul românesc*, pp. 789-790.

996, *deși firesc ar fi fost să scrie data când a semnat, adică august 1995 – n.n.*]. Marea bucurie și darul de la Dumnezeu a fost că exact la acea dată pe care a scris-o Părintele Cleopa pe copertă ni s-a născut un băiețel, Alexandru, perfect sănătos, cu ochi albaștri, care acum are șapte ani. Mulțumim lui Dumnezeu și Părintelui Cleopa, care s-a rugat pentru noi³⁴!

Marea personalitate duhovnicească a Cuviosului Părinte Cleopa Ilie excede prea puținele pagini de față, dar ele se doresc o invitație către cititor pentru a redescoperi cu acest prilej adevărate file de filocalie românească din secolul al XX-lea. Sfințenia Cuviosului Părinte a fost recunoscută încă din timpul vieții sale. Evlavia populară a ridicat din istorie în *Sinaxar* viața acestui mare Părinte al spiritualității ortodoxe, mărturie peste veacuri a sfințeniei pe care omul o poate dobândi în Biserică. Părintele îi îmbrățișează și acum pe toți, continuând să mijlocească înaintea lui Dumnezeu pentru noi, după cum spunea adeseori: „Mânca-v-ar Raiul!” sau „Măi, n-am o traistă mare, să vă bag în ea și să vă duc pe toți la Rai! Să nu rămână unul”³⁵! Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința de lucru din zilele de 11-12 iulie 2024, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, a aprobat canonizarea a 16 sfinți români, printre care și Cuvioșii Paisie Olaru și Cleopa Ilie de la Mănăstirea Sihăstria.

34 În memoria Părintelui Cleopa. «*Mânca-v-ar Raiul*», vol. II, ediția a II-a, Editura Mănăstirea Sihăstria, Vânători-Neamț, 2010, pp. 148-149.

35 Arhim. Ioanichie Bălan, *Patericul românesc*, p. 788.